

Salontūm dvarė

DŽERVIENĖ Teklė

(Tėsinis. Pradė „Žemaitiu žemė“
2024 m. Nr. 9)

Vo daktara eš Klaipiedas i Gargždus tories atvežtė puons Kučinskis. I brėka dā isvadėna tarnaitė Gertrūda. Pati Gerardarė lėka nomūsė; juk nepaduoro bova pamestė svetius vėinus ėr liektė kažkor.

Vėsė tėkiejuos, ka daktarou paviks panelė greitā ešgīditė. Bet panelės akės gėjė sunkė. Šešės nedielės ešbova panelė, puonė ėr tarnaitė pas puona Vagneri. Ož anūm maitėnėma ėr ešlaikīma Kučinskis Jūzops toriejė pakluotė 120 timpu. Stalavuojuos anuos Gargždūsė dā ėr spalė mienesie, ėr groudie. Daktars Hagans bova atvežts ketoriuolėka kartu, tas atsėjė dā na vėina šimta. Anūm nabūtom eškada, je akelė būtom praregiejosi. Priš Švėntas Kaliedas vėsas trīs muotrėškas grīža i Salontus. Gerardarė na vėinas Mėšės bova ožsakiusi pas Salontūm konėgus ėr Žemaitiu Kalvarėjės vėinuolius ož panelės kaštelionātės svėkata, bet stebūkla naivika – mergelės akės nabnušvėta. Gerā dā, ka naėšvarviejė, bet atmerktė duorā anuos jau panelė nabgaliejė – naleida dēdėlis rietis pri akėis. Kas gal apsakītė augontės mergelės sielvartus diel sava prarasta gruožė! Auga ana liūdna, pėkta ont vėsa svieta, vuo ožvės ont kaltėninka, katros anon pastūmė.

Geradarė eštardė vėsus artiau pri tuos nalaimės vėitas bovosius, bet nieks tėkrā tēp ėr nagaliejė patvėrtintė, kāp tēn vėskas bova. Žėnuojė tik tas, katros pastūmė, bet nikumet niekam ons tuo naėšsėtārė. Ton liūdna žėnė nutīliejė ėr nu mergātės muotinas, katra tou laiko jau smertio vadavuos.

Žėimā bėngontėis, kuova mienesė 12 dėina, puonė Gorskienė Marėjuona ožsluopa, kvapa nabatgaudama, ėr tēp pabėngė sava šiuos žemės končės. Ton patė žėima vėins pu kėta mērė dā kelė dvara žmuonis: pečkorīs Krėstops, karlelė (nikštokė) Kasia, pormuons Laurīns, tad ėr tus reikiejė dvara kašto palaiduotė. Vuo i pavasari jaunė pradiejė puoroutėis kap pasiotė. Ož vīra ėjė tarnaitė Mėkasė – veselė prisiėjė nupėrktė posė parša ėr nauji sėjuona.

Dar daugiau kaštava puoniuos Gerardarės puodės Navėckātės Uonelės nutekiejėms. Kad ana sotėktom eitė ož šiaučiaus Vėšmonta, puonė mergelė devė 100 timpu kraitė. Buobas plakė lėižovės, kad Uonelė Vėšmontou ėr kėtuoki kraitī atneš – matā, būdama dvara pakajava, naėšsėsoka eš puonātė Stanisluova kliebė. Vuo ka vaikielis atkeliava i šin svieta, Gerardarė pajiemė eš puona Juzopa dā 300 timpu Vaištarienė Uonā, katra kėntiejė nu sava šiaučiaus ož nelaiko gėmosi sūno.

Palaiduojosi doktėri, anuos mīlesta Gerardarė pasėdarė dā nuobažnesnė. Pri tėkiejėma dalīku ana pratėna ėr sava vargšė anūkėlė Liodvėka. Abėdvė anuos lioub lonkītėis vėsūsė atlaidūsė, Salontūsė itaisė šventuos Uonuos altuorieli, maldė obagus, šėlpė pavargielius. Panelė Liodvėka ligo ėr apsėramėna, sosėtaikė so savo biedo. Vuo kor to dingsi nasosėtaikiosi? Tēp gīvenėmou sosėkluoštios, ana palėka senmergė – naatsėrada ni vėina jaunėkė, katros būtom nuoriejės torietė patė so vėino akė, navezont ni anuos tortu, ni slauniuos gėmėnies. Gīvena panelė Liodvėka pas buobotė lig anuos paskotėniu dėinū, dalīdamuos so anou sava rūpesnės ėr bieduoms. Kad palėngvietom ont dūšės, abėdvė šniaukė tabuoka, katron puons Jūzops lioub anuoms nupėrkte nuvažiavės i Korša.

Vo tatā kuokėi liūdne prisėmėnėmā ožplūda puona Jūzopa besiedont anam sava botė ė bespuoksont pru longa. Ak, ak, nepasėrenk žmuogos sava dalėis, je nenosėdoud gīvenėms. Nesvarbo, a to būsi biednos, a baguots. Bet anuo šėrdės diel panuos Liodvėkas torietiom būtė rami. Abodo so Gerardarė, ruoduos, vėskon padarė, ka panelė būtom ešgīdīta. Stebūkla ni vėins iš anū šin karta padarītė nagaliejė.

Pu puoniuos Vainienės Uonuos bodinės pana Liodvėka kuožna rīta lonkies bažninčiuo, kad pasėmelstom ož nabaštėkės dūšė. Klūpuodama priš altuorio ėr šnėbždiedama puotėrus, naistėngė sogaudītė sava balakstontiu mintiū ėr griaužies, kad maldas nabūs ešklausītas. Juk kalbiedama omžėnatėlsius, mėsłėjė ne aplė dongo ėr anuo maluonė nabaštėkė, vuo aplė sava gīvenėma, katras pu buobotės pakasīnu pasėdarė sovėsam tošts. Žėnuomās, palėngviejė, solaukos paskotėnės valonduos. Nabreikiejė stebietė lėguonės suopoliūm, klausītėis anuos dejavėmu, skundū, eiškuotė pagoudas ėr vėltėis žuodiu, žėnont, ka šnekiesi natėisībė. Vėsėms bova aiško, ka

lėga nabipasėtrauks, kãp bagoustomi ėr kãp bagĩdĩtomĩ. Anon slaugontės muotrėškas lioub nosėvarĩtė nu kuoju, belakstĩdamas tuo ar anuo, bakėlnuodamas ėr bavartĩdamas sėlpna kũnã, katras kuožna dėina daries vės sunkiesnis nažėnė diel kuo. Baisiausė bova, ka lioub reikietė partvarstĩtė krūtėnės žaizda – dėdėliausi pũnonti gumba.

Kãp tik tumet lėguonė šaukdavuos pri savės Liodvėka – vėininteli artėma žmuogo pagal kraujė gėmėnė. Vėsė kėtė bova ėšlakstėn – sesou Teoduora so vĩro Pliuoterio kažkor Lėnkėjuo, mažuosės– Vėlniou, Levuons – Vėikšniūsė. Tik ana vėina pasėlėka bũtė tėn, kor auga, ėr prėjimtė vėskon, kou laiks atnešė i ton ožkompi.

Ėš bažninčės i dvara pana Liodvėka toriejė sava kelieli. Nikumet nomėi nalioob grĩžtė par dėdėiji kėima, pro paradėnės doris. Nu ūlĩčės soka i parka, takelio pro medius ėr krũmus, par do tėltelius terp tvėkėniũm lioub atėtė i prieboti ontrame dvara paluociaus galė, ėš katruo lioub papoltė tėisė i sava kompa. Kažkumet vakarėni paluociaus gala, atėtverta skersã vėsa budinka, vadėna mažoujė salė. Prijiemosi i Salontus sava sergontės doktėrėis vãkus, buobotė prisakė tėn patalpintė vėsas mergelės, ėr salė bova pavadinta panieliu pakajo. Kad mažiau bũtom nasotarėmu, dėdėlė patalpa partvierė solonkstuoma audeklėnė sėinelė, paravano vadėnamo. Mažuosiems atėteka dėdesniuojė posė, diel tuo, kad so anuoms mėiguoje auklė. Liodvėka ėr Teoduora gava švėisesnėiji gala so dėdelio longo, par katron bova matĩtė parka pakraštĩs so prũdãs.

Bet metã biega, ėr Liodvėka panieliu pakajou lėka vėina. Teoduora, nutekiejosi i Šatėikius, retã kumet balonkė buobotės dvara. Salontūsė ana bova svetĩs, tad ėr lioub apsėstuotė anėms skėrtũs pakajũs. Pu tieva laiduotoviu Uona so Kuotrĩno ėšvažiava i Vėlnio, i muokĩkla pri vėinuolĩna. Tik Liodvėkas nieks niekor naėšvėžė ėr naėšsiuntė. Anuos metã slinka ėe. Pakuol bova maža, dã lioub pasėtaikĩtė šės tas induomesnė: tã svetė atvažious ėš aplinkėniu dvarũ, tã kuoki švėntė – nu kad ėr buobotės vardėnės ar mėrosiũju pamėnavuonės, tã italã mozėkontã so bezdiuonelė ėr šarmanko ožsoks. Par Kaliedas vãkštĩuojė varguonėninks so žvaigždė, par Velikas – miestalė jaunũmenė, dainioudama ėr kiaušius rinkdama. Karts nu karta lioub ožsoktė kruomelninkã, ėr buobotė krapštė timpas kaspėnams ar sagteliems.

Pakuol bova svėka, Liodvėka kap ė vėsė augontis, kuožna rĩta lioub pasėtėktė ba apmauda, so dėdesnio ar mažesnio nuoro isėsoktė i dvara gĩvenėma. Tik tumet laiks slinka baisė lietã, vuo ana so sesėrimis geidė kuo grėtiau ožaugtė. Dabar tas vėskas bešmiežava atmintie kap švėisuos tropėnelė, kap saulės zoikelė, ėškėlstontis ėr ėšnikstontis, nabsošėldĩdamė šėrdėis. Ton laika beprimėnė tik aplinkou riuogsou dãktã: luova pasėinie, spielčios pri longa, komuoda so zelkuorio ėr dzieguorio, praustovė ėr uzbuons ont kertiuo pastatĩta oužoulėnė ėšpjaustėnieta soulelė, apvalos arbetas stalielis vėdorie kombarė so dvėm krasiems šalėp, sens klavesins – anou pasėkeisdamas lioub skombintė vėsas seseris, krieslos-soupĩnė, katron pu buobotės pakasĩnu atnešė ėe, ni naatsėklusėn, ar ana nuories tuo balda.

Bruolis Levuons atnaujėna paluociaus vėdo, noperka daug naujũ dãktũ, bet seserũ boveinė naskĩrė nieka. No ėr tegol! Anã ožtenk, ana apsėėn. Juk ėr tei baldã ne vėsė berėkalingė. Ar ana beatsėsis kumet nuors pri spielčiaus siovėnietė? Nu vaikĩstės nakėnėtė tuo ožsėjiemėma. Bet reikiejė – tuoki bova tvarka, kad bajuora doktie tor muokietė dailiũju ronkdarbiu. Kam anã dabar tas sekreters so kelės stalčės, paprastã ėr slaptã? Nikuokiũ sekretu, katrus rėktom nu kėtũ akiũm kavuotė, Liodvėka dabar natoriejė. Je kumet ėr paraša laiška seserims, tamė nieka slapta nabũn. I zelkuorio, katras, anuot buobotės, galiejė sodėltė nu bagalėnė spuoksuojėma i sava atvaizda jaunĩstie, pana dabar retã kumet beveiziejė. Kon gera pamatĩs? Sonĩkosi veida so primerkto akė ėr ėlgo nuosė? Ton ana ėr ba zelkuoriaus žėnuojė.

Parėjosi gonkelės ėr sava kombari, pana Liodvėka ižėngė i drabužėnė, nosėvėlka apsiausta ė nosėjiemė guobtova. Kad nažvarbtom, ont petiũm ožsėmetė vėlnuonė kotuota skepeta. Siaustĩdamuos i anon, sieduos pri stala, kor stuviejė imbrėkielis, apgaubts siovėnieto apvalkalo, kad arbeta naatšaltom, ėr vazelė su kelės pĩragiokãs. Tatã bova panuos posrĩtė. Tėp prasėdiejė dėina, tuoki pat, kap vakar, tuoki kap rĩtuo – pėlka, tošti, naatnešonti nieka naujė. Atstũmosi posiau ėšgerta poudieli, sonierosi ronkas ont kieliu, Liodvėka žvelgė pro longa, namatĩdama nieka, pakuol i kombari naijė tarnaitė Magdelė. Tũpteliejė pasėlabindama ėr paklausė, ar panelė kuo nuors narėk. Liodvėka paportėna

(Nukelta i 58 p.)

galva, muosteliejē ronko i stala, tēp paruodīdama, kad vēskon gal ēšneštē. Ožsēvieros dorims paskou išēnontē tarnaitē, atsēstuojē, noējē pri sekretera, ēš apatēnē stalčiaus ēšsetraukē maliavuota palisandrēnē skrīnelē, katruo buva sopēltē ramēnontēijē mēltelē. Trim dešēnies ronkas pērštās pajiemē žiopsnie-li ēr, pabarstiosi ont kairē delna, pakielē anon pri nuosēs. Īkviēpē gēlē gēlē, kuol vēsas dolkelēs dinga nu ronkas. Tumet kelis kartus skanē nosēčiaudiejē. Šloustīdama nuosi ēr borna siovēnieto šnēpštoko, pajota, kad galva praskaidriejē ēr šerdēs palēngviejē. Tad pasoka pasēinio pri buobotēs kriesla, stabteliedama šalēp klavesina. „Do-sol-mi“ nagalvuodama sorinka akorda, ēšmuokta vaikīstie, kumet anēi so tarnaitiems ēr muokītuojuēs apsēgīvena dā jaunīvas buobotēs dvarē. Ēš vēsūm daugiausē atsēmēnē savo rūpintuojuē Gertrūda, jauna linksma mergelē, ēr muokītuoji mesjē Žaka, katros vēsus muokē prancūzu kalbuos, istuorējēs ēr mozēkas. Lingoudamuos krieslē pana Liodvēka atsēdoksiejē ēš gēlomuos ēr liūdēnē šipteliejē. Mesjē Žaks bova pērmuoji anuos meilē – vaikēška, slapta, skaudi, vuo dabar pamēslējos, joukinga, kielosi tou laiko tuokēs napruotingas pajautas. Siesdamuos pri klavesina Liodvēka lioub vērprietē ēš jaudolē. Pērštā lioub būtē kap medēnē, drebiejē ēr naklausē. Meliuodējē, katron vakar, ruoduos, gerā muokiejē, skombiejē klaiķē – ana napa-taikē teisingā ēšgautē ni vēinuos natuos. Muokītuos bova kontros. Pajiemēs anuos ronka sava siauro plaštako, mesjē Žaks lioub kap priklausa ēšdieliuotē mergelēs pērštus ont klavēšu ēr skaičiuodams lioub spaustē anus tēp, kad meliuodējē soksombietom. Nu tuo anuo prisēlietēma Liodvēkā tēpa šerdēs. Ana kielē ašaru pēlnas akis i muokītuoji, nuoriedama isētēkintē, a tas napīkst. Ne, mesjē Žaks napīka. Ons švīpsuojē šnekiedams: „Mieloji panele, nereikia bijoti, tada tamsta suklysi. Nareikia įtempti rankų, grojimas nėra sunkus darbas. Prašau atpalaiduoti pirštelius,“ – sojiemēs anuos ronkas par dēlbius, lengvē portēna ēr gluostē. „Dēliok tamsta pirštelius ant klavišų švelniai, lyg glostytum mielo žmuogaus veidą, na kad ir jos malonybės ponios – tamstos bobutės.“ Liodvēka lioub rauduonoutē ēš pavīda. „Jos malonybės bobutės!“ Diel kuo mesjē Žaks tēp meilē šnek aplē buobotē? Aiško, ons nasopront mergātēs truoškēma pagluostītē anon pati. Liodvēka dēdēlē nuoriejē, kad mesjē Žaks ton

soprastom, ēr tou patio siaubingā tuo bējuojē... Tēp abodo anoudo lioub vargtē aplē posvalondi, pakuol anon pri klavesina lioub pakeistē Teoduora. Tumet Liodvēka galiejē nartē i drabužēnē, apsēšloustītē ašaras ēr nosēramintē. Bet meliuodējē, katrou tēp lengvē lioub ēšgautē sesou, dā daugiau griaudēna Liodvēka. „Natēkosi ana, natēkosi, nieka namuok, nieka nasogeb!“ Vuo tēp nuoriejē būtē geriausē, gabiausē, vēsūm mīlēmiausē. Ēr, ilindosi i plīši terp buobotēs apsiaustu, kailēniūm ēr sējuonu, lioub doutē valē ašaruoms.

Pu pēitu vākams bova skērts laiks palakstītē pu kēima, pasēvākštīuotē parkē. Liodvēkas nieks nalioub pralēnktē biegiuojēnt, gaudont kamūli, šuokēniejont par kartelē ar vērvēlē. Ana omžēnā kēvērčējuos ēr pešies so Levuono, katras tēp pat bova ne mažiesnis notrūktgalvis. Bet vaikiokou, būsēmam vīrou, valē darītē daugībē dalīku, katrēi paduorē augēnamuoms mergeliems bova ožgintē. Anuos seseris paklosnē pēldē vēsus muokītuoju rēkalavēmus, vuo Liodvēka ligo kuoks vēdou topous kēpšātis vēs kosuojē, ēr ana prišginiava tuokē tvarkā. Vēskon ton matīdama buobotē tik dūsava: „Božie, kas ēš tuos mergelēs ožaugš?“

Vakarās apēdama sogoldītu anūkieliu luovelēs, buobotē lioub vēsas paržēgnuotē naktēi. Liodvēka lioub stebietē anon žvakēs, katron iš paskuos našē Gertrūda, švēisuo ēr idiemē sektē, pri katruos luovas buobotē ēlgiau pastuovies. Anā ruodies, kad buobotē ēlgiausē stuov pri sesutēs Anēs luovelēs. Vuo pri anuos, Liodvēkas, lioub stabtelietē trumpā, par daug trumpā. „Ēr ož kon ton žiuoplē Anska buobotē tēp mīl? Ar tik ne diel tuo, kad anuos vardo pakrēkštīta? Diel kuo, diel kuo nieks nasopront, kad ana tēp pat nuor būtē mīlēma?“ – lioub ana mislītē.

...Bet ar tēkrā nikumet nieks anuos ēr namīliejē? Liodvēka ožmerkē pavargosē sava aki, tik vēina lēkosē Pu vaikīstie patērtuos nalaimēs. Atmintie kēla ēr kaitaliuojies vaizdā. Šētā ana gol buobotēs pakajou ont kanapkelēs. Natuolēi pri maža stalelē sied buobotē. Tēn pastatīta žvakē blausē apšvēit tik kombarē vēdori, napasēikdama joudūm kertīūm. Ont sužaluotas akēis ožrēšts tvarstis, ons trokēn mergelē vēskon matītē aiškiau. Liodvēka kel ronka, kad tvarsti nostomtōm, bet buobotē, prišuokosi pri anuos, lengvē sulaika mergelēs delna.

– Atsėbodā, Liudvisia? A skaud?

– Nedėdėlė. Tik tas trokėn veizietė, – skundies, viel stumdama tvarsti.

– O to naveizėk, naveizėk. Užsimerk. Nagal varginti akieliu. Pamiegink ožmėgti. Atsimėni, kon sakė daktars Hagans? Rėk ramībės ėr puoėlsė. Je gerā ėšsėmėiguosi, rītuo galiesi atsėkeltė ėr pasi-vākštuiotė pu parka so Gertrūdo. Prižado išleistė, je dėina būs šelta ė ba lītaus.

Buobotė šnekijė nasostuodama, gluostīdama anuos ronkas ėr veida sauso šelto delno, naiprastā kvepontio. Liodvėkā ruodies, kad tou kvapo bova parsėsmelkėn vėsė buobotės drabužė ė dāktā. Dar bar mergelė nu tuo kvapa sojiemė čiaudolis. Senuojė grėtā atėtraukė ronkas, pasvadėna anon luovuo, apkabėnosi par petius

– Gal atsėgertomi? – paklausė, padoudama skleininčė so žuolieliu arbeto, katra kvepiejė daug maluoniau, nego buobotės ronkas. Liodvėka klosnė prarėjė kelis goršnius ėr ėš palėngvė nolėda galva ont puodėškas.

– Mėiguok, mona mažuojė, mona geruojė, varguolelė to mona, – ikalbėnėjė buobotė, sogrīžosi pri stala. – Aš pasiediesio pri tavės, pasėmelsio ož tavi... Paprašīsio maloninguojė Puona Jezusa, kad padietom tau grėčiau ėšgītė...

Liodvėka pajota, kāp svėkuojuo akie sosėtvėnkosi ašara norėtiejė par žonda, kapteliejė ont puodėškas. Ana griaudėnuos, kad aki skaud, kad tor vākštuiotė ožsėrėšosi. Vuo dā daugiau šėrdės sugroda nu meiliūm buobotės žuodiu ėr džiaugsminga atradėma – babunelė anon mīl!

Tik viečiau, kumet abėdvė so pasėlėguojosė buobotė dvarė lėka vėinas, kumet ana pati jau bova ėšdžiuovinta končiuos diel nepataisuoma sava lėkėma, so koriou ligo ėr sosėtaikė, bet vės tėik jauties nalaiminga, pana Liodvėka lioub pradietė galvuotė aplė nemeilė ėr, ruoduos, sovuokė, kad tuoki lėmtės anon līdiejė nu pat pradiū, nu tūm dėinūm, kumet anuos pasaulie dā ni nabova.

Buobotė nalioub pavargtė pasakuodama aplė anuos muotina, vėinintelė Vainiūm doktėri Marėjuona, kuoki jaunīstie ana bovosi graži, kuoki proutinga, nuvuoki, meili ėr paklosni. Gorskis Mėkuols dieltuo ėr pajiemės anon ož patė, nuors Vainiūm gėmėnie nabova tuoki garsi ėr tortinga kap Gorskiu. Juk Mėkuola buočios Gorskis Stanisluovs priš šved-

kari bova goduojems pri Karaliaus Suosta ož sava pruota ėr kėtus gebiejėmus. Liodvėkas tievs juk bova Žemaitėjės kašteliuons ėr tėkrāsīs valdītuos, nuors tėp ėr nagavės Žemaitiu seniūna tėtola. Buobotė itarėniejė, kad tatā žėnta naprietelė anam ėš pavīda kuojės kaišiuojė, sklėdė paskalas, rašė skundus. Bet sobrėndosi pana Liodvėka, daugiau sožėnuojosi aplė tieva gīvenėma, mėslėjė, kad bova kaltė ne priėšā, bet kāp katruos anuos tieva būda ipatībės. Tėp ons ėr pasėmėrė nasolaukės truokštama tėtola.

Gorskiu šeimīnuo Liodvėka bova tretiesis vāks. Jau auga bruolis Stanisluovs, sesou Teoduora. Tievs dėdėlė tėkiejuos dā vėina sūnelė. Nuors trėjūm sūnūm rekiejė, kad Gorskiu gėmėnie sklėstomės, naėšniptom. Ǝr še tau – atkeliava ont šiuo svieta dā vėina pana, nelaukta, ėr rasiat nedėdėlė mīlėma. Žėnuomās, mergelė naatsėmėnė, kāp prabiega anuos kūdėkīstė, bet ana isėgalvuojė, kad par vėsa sava gīvenėma meilės patirė par mažā. Pu posontrū metu atsėrada bruolis Levuons. Ton vėsė mīliejė ba gala – ėr tievs, ėr muotina, ėr buobotė. Ǝš pastaruosės pasakuojėmu Liodvėka žėnuojė, kuokės ėškėlmingas ėr prašmatnės bovosės krėkštīnas, kuokėi aukštė puonā bovėn pakvėistė i kūmas, ėr ni vėins neatsėsakė, laikīdamė sau ož garbė nolīdietė mažouji kašteliuonāti pri krėkšta.

Ǝš tuokiūm mintiūm pana Liodvėka ėšnėra tik dzieguoriou bimbteliejos. Pėitūm laiks, rėk ėtė i svetainė. Valgītuijė jau bova sosėrinkėn: bruolis Levuons, naujiesis ekonoums puons Dzekonskis, Margėninku ūkvaizdis Juonauskis. Ǝš muotrėškūju – tik ana vėina. Galvuos linkteliejėmo pasvėikėnosi draugėjė, Liodvėka tikė atsėsieda i sava vėita. Ekonoums ėr ūkvaizdis priėjė anā nosėlėnktė. Prisiėjė ėštėistė ronka, katron abodo pabočiava, naėšreikšdamė kuokiūm nuors gīviesniu jausmūm ni žvėlgsnės, ni veidās. Atlėka ĩprasta prievuolė, katruos rėkalava dvara tvarka. Liodvėka žėnuojė, kad tūm vīru akies ana ĩ nieks. Tėi ėr tuoliau tėnsė sava šnekas aplė ūkė rėkalus, kas panuos sovėsam naduomėna. Aiško, kad pu buobotės mėrtėis dvarė gīvens bruolis Levuons, kėtėp ėr būtė nagaliejė – ons paveldiejė Salontus. Sesėrėis ėš če mosiet navarīs, kompa ėr dounas kousni ana tories lig dėinūm pabonguos. Vuo kas pripėldīs anuos patiuos dėinas–tas niekam narūpiejė.

(Nukelta i 60 p.)

Vēsēms pakēlos nu stala, bruolis priējē pri anuos.

– Kuo tuoki liūdna, panelē mona sesē? Gal na-sveikouji?

Liodvēka, šēik tēik dīvīdamuos pakielē i bruoli sava sveikoujē platē akē.

– Diekou, svēka, – atētarē trumpā.

– Nuoriejau pasakītē, kad sobatuo turiesem svetiū. Diel tuo prašītiuo panuos sesēs nasosērgtē – rēks atlēktē šēimininkēs vaidmēni.

– Kas če par tuons? – pīkteliejē sesou. – Pašai pa ar isakīms?

– Duovēnuok, je navīkosē joukouno.

Levuons, pajiemēs seseri ož ronkas, novedē anou siestēis ont kanapkelēs pri longa ēr rimtā pradijē aiškintē, kad, praējos trims mienesems pu buobotēs pakasīnu, anēms rēktom sosētēktē so aplinkou gīvenontēs kaimīnās, so tuolēmesnēs gēmēnaitēs. Nu tuo nikāp nagaliesiau ēšsēsoktē, kētēp žmuonis pradies laikītē ēšpoikosēs ē nadraugēškās. Šēndēin ons gavēs pageidavēma ēš puona Tarvīda Kajetuona, Laumiūm dvara savēninka, apsēlonkitē Salontūsē. So omžēnatēlsi buobotē ons bovēs pažinstams, tad nuoris artēmiau sosēpažintē so anuos vākū atžaluoms, Salontūm dvara paveldietuojēs.

– Ar esi kumet nuors so anou bovēs sosētēkēs?

– Rasi kuokiuo soeiguo ēr matiau, bet šnekietēis nateka. Sosētēkēs tēkriusē naatpažintiuo.

– Ar ons atvažious so puoni ēr vākās?

– Atvažious ba puoniuos, juk īr našlis. Gal kartās so dokterē ar sūno. Bet grētiausē tik so tarnās.

Liodvēka idiemē pažvelgē i bruoli.

– Kap tau ruoduos, kuo anam ēš mūsa rēk?

Levuons skiesteliejē ronkuoms.

– Natorio sopratēma... Bet tavēs prašau – pamēslīk aplē sava ēšvaizda, nosēteikēma. Narēktom, kad ēš mūsa namūm ēšsēvežtom prasta īspūdi. Diel prijiemēma smolkmēnu narūpinkis. Vaišēs ēr nakvīnē sotaisīs puoni Zuopējē. Vuo to, pasētelkosi Magdelē, pasērūpink savēm. Ēr dēdlē prašau – nosēteik maluonē.

Grīžosi i sava pakajo Liodvēka viel atsēsieda i kriesla pri longa, bet ramībēs vēdou nabibova. Bruolē pageidavēmā anā bova natēkietē, ēr kou tuoliau, tou daugiau ruodies keistē. Kas par paukštis tas puons Tarvīds, kad ana torietom prīš tuoki sviēti ēšsēpostītē?

Sakē, kad so sūno gal atvažioutē. Ar sūnos jau

soaugēs vīrs, ar tik kuoks nuors stodējuozos? Vuo pats puonalis našlis... Negi kas nuors pradijē iduomautēis anou kap nažanuoto pano? Ta mintēs šuovē i galva staigē, bova skaudi ēr žemēnonti... Je ēr iduomaujēs, tā jau ne anou patē, vuo anuos kraittio ēr dalēm ēš Gorskiu torta.

Liodvēka žvelgē pro longa i pritemosi parka. Ana jota, kāp akies tvēnkas ašaras – pērma karta pu buobotēs laiduotoviu tēp skaudē pajota sava vēinatvē. Nier so kou žoudio parsēmestē, pasētartē, kam pasēgoustē. Kol buobotē dā bova napasēlēguojosi, vēsumet jota šalēp gīva dūšē, naabejinga, sopratnē, muokontē rastē ēšēiti vēsor ēr vēsumet. Ar šēndēin Liodvēka galietom pasakītē, kad anuos sogīvena poikē? Nē, tuo napasakīsi. Juk tonkē lioub bartēis diel kuokiūm nuors nieku, lioub sopīkintē vēina kēta lig doru tronkīma. Bet, pabovosēs valonda kuožna sava kertie, pašniaukosēs tabuoka, viel ēiškuojē vēina kētuos, kad pasēšnekietom. Aple kon? Vuo aplē gīvus niekus, aplē savi ēr vēsa sviēta, kas tik šaun i galva ar atplauk ont lēižovē...

„Kuoki rimta ēr induomi būtom šin vakara mūsa ruoda, je buobotē tabēbūtom gīva,“ – atsēdoksiedama pamēslējē Liodvēka. Senuojē anā tēkrā ka apšvēistom pruota, ēšnartītom pu siūlieli vēsus guoduotēna puona Tarvīda ožmēslus, patartom sava „varguolēlē anūkelē“, kāp apsētāisītē, kāp laikītēis, aplē kon šnekietēis so napažinstamās žmuonēmīs. Dabar patarēmu lauktē nier ēš kuo.

„Ēr kuo aš če soko galva?“ – sobarē pati savi. – Ēšmēiguojos tas rēkals atruodīs nieka vertis.

Dvē lig sobatuos lēkosēs dēinas Salontūm dvars taisies prējimtē sviēti. Akmistrēnē puoni Zuopējē tēikē vaišēs – juk bēnt pēnkis kartus reikies svetius svadintē ož stala. Tad kamandavuojē kokuorio ēr vēralēnēs muotrēškas, kad valgē napritrūktom, kad vēskas būtom skanē pataisīta, gainiuojē tarnus ēr pakajavas mergas, kad vēsas kertēs blēzgiētom, ūdējē skalbiejē, kad patalīnē būtom čista, dailē ēškuočiuta.

Taisies ēr pana Liodvēka. Apdarus ana ēšsērinka nasunkē. Dēdlē postītēis nabova kuo – juk ne balios. Pri tuo ana žielava ož buobotē našiuo, tad nader pašvētās žmuonēms akis badītē. Tad ēšsērinka tomsē pēlka sējuona, mielēna so drīželēs palaidēnē, pagražinta joudās nierēnēs so sēdabra siūlo. Magdelē plošiejē pri Liodvēkas šokousēnas. Sklāstīma padariosi dešēnie posie, ēlgus panelēs plaukus pa-

kielė ont pakaušė ėr tvėrtā apsoka aplink garintas vėlnas vuolieli. Kouds išėjė tinkams, ni par dėdėlis, ni par mažos. Kairie posie ont kaktuos ėr ausėis nolėda kelės trumpas garbanas, katruos vuos vuos pridėngė nasveikujė aki. Apgaubta druobolė, pana Liodvėka siediejė prieš zelkuorio. Spuoksuojė i sava atvaizda, anamė,, nikāp naistėngdama prisėšauktė šipsėnas. Prašėipos lūpas veids atruodė sovėsam nagīvs, šalts ėr napatrauklos. Buobotė anon bova ėšmuokiosi veizont i žmuogo atluoštė galva, kad narėktom platė atmerktė sveikuosės akėis. Tousik ėr primerkta nagīvuoji nariežė svetėma žvėlgsnė. Pana gėlė atsėdoksiejė... Ar šėndėin anā rėk dietėis tuokė, kuoki ėš tėkrūju nier? Ana lioub klausītė buobotės, bet tēp ėr naėšmuoka apsėmestė. Nabova tuoki talėntinga, kap omžėnatėlsi puoni Uona, katra, būdama terp žmuoniūm, nardė ligo kuokė žovės vondėnie, muokiejė apsėētė so anās ėr linksma valonda, ėr bieduo, kuožnam lioub soėiškuotė maluoni žuodi, kuožna ėšsėšuokosi lioub pastatītė i vėita ba pėkto-ma. Anā ožteka mėnotas nu griaudiūm verksmūm pareitė pri jouka, rūstībė pakeistė maluonė ėr ontrėp.

Svieta soejėmūs niekor nalioub lėktė napastebieta, nuors ėr senīva omžiaus solaukosi. Kartās Liodvėka tūm sogebiejėmu lioub sava buobotė pavīdietė, nasovuokdama, kad tuoki ėr babunės prigimtės, koriuos ana, Liodvėka, napaveldiejė. Pamėslėjosi toriejė pripažintė, kad ana nikumet tuoki nabus... Ožtat tēp elgtėis poikiausė muokiejė bruolielis Levuons, Teoduora, vuo raset ėr mažuosės sesėris Uona ėr Kuotrīna, katras Liodvėka retā telioub sosėtėktė, tad dā nabova ėštīrosi anūm būda.

– Ėr viel ba rėkala soko sava dorna galva, – pika ont savės, keldamuos nu zelkuoriaus. – Kāp būs, tēp. Je kor nagerā pasėelgsio, bruolielis ožgluostīs.

Tēp apsėsprėndosi pasėruošė pasėtėktė svetius.

Kumet bruolis atsėvedė svieta, pana Liodvėka siediejė pri longa tėisė kap stīga nogaro, soglaustās kelės, plaštakas nolėdosi i skreita.

Posiau primerkto akė nožvelgė atvikieli. Ons pasėruodė nikou naėšsėskėrous ėš kėtūm matīu vīru: nė aukšts, nė žems, nė stuors, nė pluons, jau pagīvenės, bet ne sienis. Galva pri kaktuos plėkteliejosi, bet lėkėn plaukā dā napražėlėn. Atsėstuojojosi pana Liodvėka ėštėisė anam ronka, katron svetīs apgluobė sauso šėlto delno, palėnkė galva ėr priglaudė oustus pri anuos plaštakas. Pana, pajotosi, kuoki

dīgi ėr ta vīru gruožībė, sojiemė savi i naga, kad tuo napanuodītom. Tūpteliejė, šipteliejė, ėstarė „Maluono tamsta matītė“, ėr tou pasėsveikėnėms, diekou tau, Viešpatie, bėngies. Ana apsėžvalgė, raset kas so svetio atvīka, bet ne – ons bova vėins.

Natroka pasėruodītė klėbuons ėr puonā Dzekonskė – ekuonuoms so patė. Liodvėka apsėdžiaugė, kad kompanėjuo būs dā nuors vėina muotrėška. Ož stala siediejė terp bruolė ėr svetė, pati nieka našnekėna. Kuo nuors paklausta atsakėniejė trumpā, bet laisvā, nieka nasėbaimindama, sopratosi, kad nier kuo – ana niekam nieka naisėpareiguojojosi ėr naskuolinga. Ruoda sokuos aplė vėskon narimtā, ana Liodvėkā nabova induomi. Bet stėngies klausītėis, pakrėpdama galva tā i vėina, tā i kėta posė, linkteliedama ar šipteliedama, varīdama šalėn ikīrės mintis, kad nabluogā būtom nosėžiuovavos...

Po pėitu bruolis pasiulė pasėvākštiuotė parkė. Dėina bova rami, nuors ėr darganuota. Parka takė svetīs prisėgretėna pri Liodvėkas.

– Suprantu ir atjaučiu tamstos liūdesį, godotina panele, palaidojus savo globėją, didžiai gerbiamą geradarę ponią Oną...

Liodvėka atsėdoksiejė:

– Dėdlė trūkst. Aš anou mīliejau.

– Užjaučiu tamstą ir norėčiau paguosti, jei įmančiau kaip. Ponią Oną mylėjau ir gerbiau taip pat, kaip ir daugelis kitų ją pažinojusių žmonių.

Ėr pradiejė pasakuotė, kāp ons sosėpažėna so buobotė. Pėrma karta anon pamatės par kašteliuona Gorskė Mėkuola, gerbama panelės tieva, veselė. Toukart bovės dā kavalierios. Dėdlė poiki ėr ėškėlni pasėruodiosi anam jaunuojė Vainiūtė Marėjuona, būsėma panelės muotina. Na mažiau maluoni ėr žavinga bovosi ėr gerbama jaunosės muotinelė puoni Vainienė Uona, tumet dā tuoki jaunīva, kad anuos tėi, katrėi napažėnuojė, palaikė ne puona Gorskė oušvienė, vo jaunosės kuzina. Liodvėka napajota, kāp soklosa. Anā bova induomo ėšgėrstė aple sava tievūm veselė ėš pašalėnė žmuogaus. Žėnuomās, ana daug kon bova gėrdiejosi ėš buobotės, bet kėta žmuogaus nuomuonė galiejė būtė teisingesnė. Tad isėdronsėnososi pati klausėniejė pėrma karta sotėkta žmuogaus tā šiuo, tā tuo aplė tievūm jaunīstė ėr gīvenėma Vėikšniūsė, aplė puona Kajetuona bėndravėma so anuos šeimo.

(Nukelta j 62 p.)

Grīžos i paluocio anā pasēruodē, kad ta dēina bova natošti, nanobuodi ēr ne tuoki jau sunki, kap ka ana galvuojē. Pu posiaudēinē gierē arbeta so puoniuos Zuopējēs pīragās. Vīrā ožsēnuoriejē parūkītē ē sosēspēitē salie. Tēn bova kartūm stals, tad ožsēmanē paluoštē. Liodvēka, atsēprašiosi puoniuos Dzekonskienēs, noējē i sava gala.

Rītuojaus dēina vēsē novažiava i Salontūm bažninčē. Pu pēitu svetīs ēšvažiava, pakvēitēs Liodvēka ēr Levuona apsēlonkītē sava dvarelie Laumiūsē.

Lapkrēstē dēinuos pavakarie Liodvēka ēr Levuons Gorskē juojē par bērstvīna lig Salonta pakrontēs. Medē, katrēi mērgiejē vēsuoms spalvuoms, švītiejē ēš tuola. Pavītosi žuolie bova priplakta pri žemēs nasenē praejosiu lītūm. Bet šēndēin pasētaikē graži pagada – ni darganas, ni viejē. Kumet ne kumet ēr saulelē pru debesis lioub spīgtelietē, tad raitelems nieks nadrumstē gera ūpa. Anoudo juojē tā greto, tā vēins paskou kēta, retkartēs parsēmesdamē kuokio žuodio.

– Kāp tau patēka mūsa svetīs? – paklausē Levuons sesērēis.

– Nabluogā, – atsēlēipē Liodvēka. – Ba rēkala aš tēp jaudēnaus prīš sosētēkēma.

– Matā, sesē, kāp grētā gali atrastē nu žmuoniūm. Kuol sērga babusia, niekor ēš dvara nabovā ēštrūkosi. Pu laiduotoviu tēp pat. Pati sava kailio patīrē, ka žmuogos, vēins būdams, ēr solaukietē gal.

– Ak, bepēgo vīrams. Anēi gal važioutē kumet ožsēmanēn ēr kor nuoriedamē.

– No jau ne! Na kor nuoriedamē, vuo kor rēk. Ož virus nieks napasērūpēn nē ūkē rēkalās, nē rokundās so valdēninkās, nē kuožnuos dēinuos darbās – no kad ēr pērkēnēs. Ar to, sesē, nuorietomi tou užsējimtē?

Liodvēka palingava galvo:

– Je ēr norietiuo, nasugebietiuo. Monēs tuo nieks namuokē.

– Vuo ar nuorietomi torietē sava nomus, katrās basērūpindama ēšmuoktomi?

Panelē soklosa. Kor bruolis lenk?

– Ar tik nažadi mon kuoki palivarka paduovēnuotē?

Levuons nosējoukē.

– Ne, ne i ton posē soki! Kam aš torio tau nomūm ēiškuotē?

Atsērastom, kas nuorietom tau sava pateis no-

mus pasiūluotē. Žēnuomās, jego pati sutēktomi.

– Tuokēi nomā mon būtom svetēmē. Bet pasakīk mon tēisē, bruolieli, ar ne diel tuo pas mumis bova atvažiavēs puons Kajetuons?

– No, nasprēsk tēp staigē. Aple ton nikuokiuos kalbuos nabova. Bet paspieliuotē galem.

– Nanuorio spieluotē! – pīkteliejē sesou ēr, pavariosi sava Bierē, norēsnuojē opēs pakrontē.

Tēn, kor Salonts darē vingi, kronts vēs aukštiejē, vērsdams statio skardio. Ožjuojosi ant aukštiausēs vēitas Liodvēka sostabdē kometē ēr īsmeigē žvilgsni žemīn i pēlkus opēs vondēnis.

Pu lītaus Salonts bova pakēlēs, vondou mažne apsiemēs vēsus akmēnis, riuogsontius vaguos vēdorrie. Sruovie, lēnkdamā rēidoliūs ar versdamuos par anus, potuojē, šniuokštē. Kētame krontē augontiūm jaunūm apošiu lapā bova paraudēn, pamēškies alksnīnā – pēlkē, vuo beržā – auksēnē.

Tik ož puomēškē stūksous eglīns nabova pakeitēs sava tomsžalēs spalvuos. Tei garsā ēr vaizdā Liodvēka ramēna, goudē. „Pakol naatējē žēima, rēk-tom tonkiaū čē atjuotē“, – pamēslējē ana.

Prisēartēnēs bruolis sostuojē šalēp. Nanuoriejē kalbintē sesērēis, kol ana pati napradies.

– Graži vēita, – tīkē ēštārē mergātē. – Galietoviau tonkiaū pajuodēnietē.

– Galietoviau, – pritarē bruolis. – Tik bieda, kad aš mažā tatorio laisvūm valondūm.

– Vuo aš juk ēr vēina galio, – kresteliejē galvo Liodvēka.

– Žēnomās, gali. Bet mon būtom naramē ont šērdēis, tavi vēina ēšlēdos. Bieruojē, ruodos, rami, bet kon gali žēnuotē, kāp elgsēs, pajotosi, kad šalēp nier vīrēškas ronkas.

– Ēr viel nuori šalēp monēs vīra prīstatītē, – nosējoukē Liodvēka. Induomo kuoki? Puona Kajetuona naprisēšauksi, ka aš juodēnietē ožsēmanīso.

– Gal kon nuors ēš arklininku paskērtiuo? – pasiūluojē Levuons, apsēdžiaugēs gero Liodvēkas ūpo.

– No jau ne! Nanuorio, kad tarns vēlktomēs ēš paskuos. Rēk žmuogaus, so katrou pasēšnekietē galietiuo. Vuo žēnā kon, – prēdūrē pagalvuojosi, – galietomi paprašitē Jūzopa, mūsa bovosē gubernatoriaus. Ons dabar ba darba vākštīuo, vuo ēš dvara anuo ēšsiūstē musiet nažadi?

Levuons nosējoukē.

– Nažado anuo ēš dvara siūstē. Nagražē būtom

er nateisingā. Bet kvėistė anou tuokem darbou pats nanorietiuo. Gal geriau pati rask dingsti so anou pasėkalbietė. Pasakīk, kad aš tam naprieštaraujo.

Pana Liodvėka sovėsam pralinksmitė.

– Diekou, bruolieli, ož tuoki sprėndėma. Kāp gerā, kad vedo šėndėina juodėniejau! – ەر, pavario-si Bierōjė, palėda anon zuovado.

– Liudvisė, nablūdīk! – šūkteliejė bruolis, gin-damuos anon.

I sava pakajo pana Liodvėka ižėngė iraudosi nu eįma ەر viejė. Šin vakara kombarīs nabatruodė liūdnos ەر tošts. Žema rodėns saulė, spindonti pro vakarėni longa, švėisio stolpo golė ont grindūm ەر stalelė, sėikė sekretera ەر zelkuorio. Atsėspindiejosi anamė, apšvėitė kou ne vėsas kombarė kertės. Pana priėjė pri zelkuoriaus, ەر, žvelgdama i sava atvaizda, atrėša guobtova kaspėnus. Ar ne stebūklos – i anon veiziejė linksma ەر gīvastinga mergė rauduonuoms lūpuoms; sveikuojė akės blėzgiejė, ontruojė, kāp vėsumet, bova primerkta. Ka Liodvėka šipteliejė, svei-kuojė akės tēp pat sosiauriejė.

„Aha, – pamėslėjė, – rėk švīpsuotė, tumet mona bieda ne tēp grėtā būs matuoma,“ – ەر balso nosėjoukė pati ęs savės. „Eso kuoki eso. Dā tvėrta, dā ne lėguonė. Dā galio ėtė kor ožsėmaniosi, ožsė-jimtė tou, kas mon tink, šnekietīs so žmuonėmis. Tik narėk anūm bėjuotė ەر mėslitė, kad eso baisi. Je kam būsio rėkalinga, prijims ەر tuokė. Tik rėktom ęsmuoktė parprastė, kam eso tėkrā rėkalinga.“

Ka vakarė so žvakė atėjė Magdelė pakluotė pa-nelė luovas, Liodvėka anon pašnekėna:

– Rasieta teka matitė dvarė puona Kučinski Jū-zopa?

– Kartās ęs tuola matau.

– Rītuos soėiškuok anon ەر pasakīk, kad nuorietiuo pasėšnekietė. Tegol pu Mėšiūm pavākštīuo parkė pri altankas. Aš tēn atėsio.

Magdelė tūpteliejė ę prižadiejė ęsėpėlditė pane-lės pageidavėma.

Puons Jūzops geruokā nosėdivėjė, kumet rītme-tie anon, beėnonti i alodė, prisėgėnė panuos Lio-dvėkas pakajava ەر papasakuojė aple panelės nuora sosėtėktė. Kuo jau kuo, bet kad pasėruodīs rėkalings panā Liodvėkā, nalaukė. Ons lūkoriava kuokiuos nuors žėniuos ęs puona Levuona, bet tas tiliejė, nuors nu atsėskaitīma praėjė ar ne trīs nedielės. Tad dabar stuoviejė ont kelalė i karčema mėslīdams, a

tēn ėtė, a grīžtė atgal. Nutarė nėtė ەر pasoka atgal i sava bota. Je rėks sosėtėktė so panelė, tor apsėgerb-tė: barzda apsėkarpitė, nagus ęsėskrapštītė, nau-juoms pošniems apsėautė. Dėdliausis vargs bova so barzdo. Pakuol toriejė Juokūba, tas baregint anon lioub aptvarkītė. Dabar rėk kāp nuors patem manī-tėis. Pradiejė ęiškuotė žėrkliu, bet sava botė anūm narada. „Negi tas laiduoks Juokūbs būtom pasėjie-mės?“ – pikteliejė. Bet paskiau atsėmėnė, kad tarns žėrklės lioub ęs kažkor atsėneštė.

– Kad to prapoltomi! – bombiejė puons Jūzops, pėrštās kedendams sava vīrėška gruožībė. – Rėks ėtė pas Šmoili ەر paprašitė, kad apkėrptom.

Judeluovīčė Šmoilis bova vėins ęs keliūm dėšim-tiūm salontėškiu židieliu. Ons toriejė maža krau-tovelė, kor galiejė nosėpėrktė audėniūm atraižūm, siūlu, adėtu ەر kėtuokiūm smolkiūm prekiu, vuo tēp pat vaistūm nu vėsūm lėgūm, kuokiūm tik sėrga Salontūm žmuonis. Nateka gėrdietė, kad nu Šmoilė vaistūm kas nuors būtom nomėrės, matīt, židielis to-riėjė lėngva ronka. Ęr šėp jau žmuonims ons patėka – diel tuo, kad nikumet naatsėsakė doutė ont bargā, kad lioub patartė, kamė kon perktė, lioub ę žaizda aptvertė, praraktė skaudoli, apkėrptė ar apskostė.

Solaukės puona Jūzopa, Šmoilis apsėdžiaugė:

– Ui, didi mon garbie ەر švėisi dėina, kad pas moni atėjė tuoks guoduotėns žmogus. Kuo ponalis pageidautom?

– Nuorietiuo, kad barzda aptvarkītomi.

Šmoilis mėklė pasvadėna puona Jūzopa i kriesla pri gelsvūm lėntūm šiepalė, ont katruo bova padie-ta blėzgoti žalvarėnė taca (padėklas). Gaspaduo-rios atriemė taca i sėina, apsiautė sava klījėnta petius druobolė ەر atsėnešė žėrklės.

– Ui, ponali, kāp prisakīsī? Ar patrumpintė, ar palīgintė, vuo rasieta nosmailintė?

Jūzops spuoksuojė i blonki sava atvaizda ەر svarstė: „Rasieta paprašitė, kad plėkā noskostom?“ Matā, pats sau pasėruodė baisė apžielės.

– Pėrmiausė apkėrpk plaukus, vuo aš pamėslīsio.

Pakuol Šmoilis kėrpa anuo žėlus gaurus nu spronda, siediejė abėjuodams: rasi plėkā ton barz-da noskotos? Tik ar nabūs šalta žėimuos laikė? Ontra vertos, kėik židielis ožsėprašīs? Švaistītėis piningās dabar nier kuo. Sava ožgīventa skarba jodintė nanuoriejė. Juk šėndėin ęs pašalies i anuo

(Nukelta j 64 p.)

ronkas ni vēins grašis nabatrēitīs.

Tad prisakē Šmoiliou barzda patrumpintē ēr aplīgintē, naderiedamuos ožmuokiejē posē prūsēška grašē ēr žēngē pru doris, bējuodams pavieloutē i sotarta vēita.

Suodna takā bova toštē. Puons Jūzops žvalgies, ar pasēkeitē če kas nuors pu anuo ēšejēma, bet nieka daug napastebiejē. Matīt, dā naspiejē ēr ba pavasarē nieka nakeis. Altanka, apraizgīta vējuoklē šakuoms, bova šiuoks tuoks ožviejis, tad vīrs ilinda i vēdo ēr atsēsieda ont driegna soulalē.

Senuokā ūkvaizdis betoriejē rēkalūm so Salontūm žīdās, nuors anēi jau ēlgus metus bova naatskērama miestalē gīvenēma dalēs. Kumet ons atvažīava i Salontūm dvāra, rada tik kelēs žīdieliu šeimas. Anuos laikies vēinuo krūvuo, prekiava šiuo tou sava mēnkūsē kruomeliūsē. Salontēškē skersuoms vēiziejē i atejūnus, bet pu bēški apsēprata. Kumet žemaitiu krašta valdiuos vīrā iteisēna Salontūs torgu, žīdā pēltē pasēpilē. Ēr jau ne mēnkē kruomelninkā, vuo baguotē kopčē, godrē ēr raštingē. Staties naujēs truobas, magazinus prekiems. Ēšsērēndavuojē žemēs šoulēs (sinagogos) ēr muokīklas statībā. Atsērada Salontūsē bēnt kelēs aludēs, arbetēnēs ēr vaistēnēs. Torgaus dēinuoms, katruos lioub vīktē do kartus par nadielē, Salontā košiejē nu žmuoniūm gausībēs. Vēsēms bova gerā. Torētēms konpardoutē nabreikiejē ēiškuotē torgadēiniu tolēmuos vēituos. Tēms, katrēi nuoriejē kuo nuors nosēpērkētē, nabreikiejē bastītēis i Korša miestus ar Klaipieda diel kuožna gelžgalē. Vēskuo galiejē rastē če pat. Dēdēliausē pelna dalēs mosiet lioub patektē i žīdu kopčiu ronkas. Bet ēr dvāra činšēninkams lengviau lioub atrēitietē vēins kēts grašis. Puons Jūzops, siediedams ont driegna soulalē, dūmuojē, kad prekība nu omžiu bova ēr būs gers žmuoniūm ēšmēslas.

Bet so Salontūsē gīvenotēs žīdelēs bova sorēštē ēr nalēngvē prisēmēnēmā. Ruoduos, septīnēsdešimt aštontās metās, patemē žēimuos vēdorie, vēina speigouta nakti miestalie kēla gvalts: „Degam! Degam!“ Gerā, ka dvāra panaktēnis bova jauns sprētnos vaikis. Pamatēs ugni vēsus pakielē ont kuoju. Atliekēs i oficina pažadēna ēr anon, dvāra ūkvaizdi. Atsēmēnē, kāp, nobiegēs i gaisra vēita, Jūzops so pēktomo rēkiava besēblaškontius vīrus ēr muotrēškas, katrēi poldēniejē kuožnos pu sava truobas ēr tvartus, varīdamē laukon gīvuolius, tēm-

pdamē mēigtontius vākus ēr rēkalingiausius dāktus. „Sostuokēt, dornē, nalakstikēt kap ba galvūm, ēkēt ognēis gesintē! Tamstuoms belakstont vēsa ūlīčē soplēškies! Ēiškuokēt viedru, luopētu, kuobēniūm. Kas so viedrās, rēkioukēties pri šolēniūm ēr eketiūm! Kas so luopētuoms, kaskēt snēiga, meskēt i ugni ar ont stuogūm. Degontius budinkus ardīkēt kuobēnēs – anūm jau nabēšgelbiesēt!“

Ēr pats, pačiopēs kuobēni, pripoulēs pri pleškontiuos Rusteikē truobuos, pradiejē tompītē ont snēiga degontius roustus.

Tik rītou praaušos ognēs bova iveikta. Gvalts ēr lakstīms aptīka. Jūzops pasējota bastuovis ont sūdiem padēngta ēštēžosē snēiga terp dar smēlkstontīūm nodēgoliūm, apdegosiu baldū ēr drapanu. Šērdēs bova ligo apdergta. Ronkas, ont katrūm bova apsvēlosēs pērštēnēs, tabspaudē kuobēnē kuota. Staiģē pajota, kuokēs pavargosēs īr ronkas, kuokēs apsēlposēs kuojojēs. Baimē nikstont, prutou rimstont pats sau ruodies ligo ēšgrēižts skorlis – tēik svēkatas ēr jieguos atiemē ta naktēs. Dabar žvalgies, kuokē ēškada ognēs padarē.

Sopleškiejē lig pamatūm Rusteikē Juona truoba. Iš žīda Šānderē Kērša budinka lēka tik apsvēlosēs sēinas. Sodeģē kopčīaus Levēna Abravuoma magazins ēr anuo sūnaus gīvenēms. Atsēmēnē, kad tumet, vēskou ivertēnēs, so palengviejēmo atsēdoksiejē: nuostuolē galiejē būtē daug baisēs. Gerā, kad viejē nabova. Gerā, kad anam pavīka žmuonis sotelktē, kad dērba vēsē, kas gīvs – vīrā, muotrēškas, paaugēn vaikiokā. Žemaitē ēr žīdelē stuoviejē vēins šalēp kēta, vēins kēta naniēkindamē, vēins kētam padiedamē. Matā, nalaimē bova bēndra... Dabar jau vēsē ēšsēvākštīuojē pu sava kertēs, svarstīdamē, kor gaisros prasēdiejē.

Tuolēi ēiškuotē nareikiejē – prasēdiejē Rusteikē truobuo. Matīt, rodēni kamēna nabova ēškrietēs, ožsēdeģē sūdis, vuo nu anūm natroka ožsēlēipsnuotē šiaudēnis truobuos stuogs. „Vuo slunkios! – pīka puons Jūzops. – Pats kalts, tegol dabā ēiška kerties pas gēmēnēs ar sosiedus. No, primesio keliuolēka timpu. Žīdieliu kelms najims. Tēi vēsumet vēins kēto bieduo pasērūpēn.“

Tēp dūmuojē Jūzops pakol tūm prisēmēnēmu nanutraukē pana Liodvēka, ēšdīgosi pīš anon staiģē, vēsā ēš kētuos posēs, nago bova laukama. Ožvaizds sunkē pakēla nu soulalē ēr nosējiemē keporē.

– Sveiki, panie Juzef, maluono tamsta matītē, –

pasėsveikėna Liodvėka, tėisdama vīrou pėršėnėta ronka, katron tas pavuožnė pabočiava.

– Būkėt pasveikinta, tamstas maluonībė panelė kašteliuonātė. Džiaugous galiedams patarnautė.

Jūzops nosėdīvėjė, kad panelė linksmā nosėjoukė.

– Rasiet ožteks vedom tuokės aukštās žuodės vėinam i kėta kreiptėis, vėsuokius tėtulus vardintė. Vadink moni panelė, ər tuo ožteks.

– Kāp švėisiuojė panelė pasakīs, – ęštarė bovės ūkvaizdis.

– Va, ər sosėtariem. Dabar aplė rėkalus. Pasėkvėitiau tamista nuoriedama paklaustė, ar nasotėktomi retkartės palaikītė monėi kompanėjės, ka juodėniejo. Gal nesi ožmėršės, kad tas ožsėjėmėms mon patėka nu pat vaikīstės. Bet bruolielis ne vėsumet tor laika juotė so monėm, vuo vėinuos ęšleisťė nanuor. Naėšmanau, kuo ons bėjė. Aš ər vėina galietiuo juodėnietė, bėt nanuoro ožrūstintė bruolė. Tad ož palīduova notariau pasėrinktė tamista, ər bruolis tam napriėšėnas. Ar sotėktomi tamsta būtė mona palīduovo?

– Žėnuomās, ka sotinko. Džiaugous, galiedams pradžiogintė maluoningoujė panelė.

– Tad tēp ę sotarau. Je šėndėin pu pėitu būs graži, būk tamista pasėrėngės pajuodėnietė karto so monėm. Atsiūsio Magdelė, kad pasakītom, kumet ateitė pri arklīūm, – ęštarė ę, pamuojavosi ronko, pasoka link paluociaus.

Puons Jūzops stuoviejė dīvīdamuos ər džiaugdamos. Anuo naožmėrša!

Stebėna tik tas, kad ons pasėruodė rėkalings ne dvara puonou Levuonou, vuo panelė, so katrou sava darba metās mažne nieka bėndra natoriejė. No, lioub novežtė i Korša miestus, Platelius, Žemaitiu Kalvarėjė ər kėtas vėitas, katruos bova natuolėi Salontūm, bet tėn lioub važioutė vėsos polks kašteliuonātīu so tarnās, vuo kartās ər so Geradarė. Je reikiejė kou nuors aptartė, tonkė prisakīmus lioub doutė vaikiokā arba panelė Teoduora, pakuol ana bova Salontūsė. Liodvėka tarp žmuoniūm vėsumet lioub būs tiki, šalėnuos napažīstamu, ožvės pu sava nalaimės, dieltuo daug kam ruodies pasėpūtosi ər namaluoni. „Matīt, Geradarės smertis anon pakeitė“, – pamėslėjė Jūzops. Vėsė ęš dvara ęšlakstė, pajotėn napagīduoma buobotės lėga. Tik Liodvėka pasėlėka so Geradarė ər bova šalėp anuos lig paskotėnės gīvenėma valonduos. Vuo dabā lėka vėina. Levuons – dvara gaspadorios. Kas ęš tuo, kad

bruolis? Pats natroks patė i Salontus parsėvestė. Lig šiuol nateka gėrdietė, kad so sesėrė nasotartom, bet ar Liodvėka sotars so bruolienė? „No ər kuo aš rūpėnous, – partarė pats savi, – jug dā nieka nier. Kuo ęe rėk sėrgtė puonu lėguoms mon, svetėmam žmuogou?“ Tēp dūmuojė Jūzops, piedindams ont pėitu. Bova ožmėršės, kad posrītės dā navalgė.

Pu pėitu Juokūbs stuoviejė pri ūkėnė kėima var-tu so panuos Liodvėkas Bieroujė ər Šėrvio, katrou gubernatuorīstės metās lioub juodėnietė Kučinskis Jūzops. Arklīs, pamatės bovosi gaspadorio, pasėsveikėna tīkio žvėngėmo, nu katrou Jūzopou apšėla šėrdės – gīvuolīs anuo naožmėrša. Senuokā basiedės i balna soabejuojė, ar paviks paduorė ožšuoktė ont arklė. Baisė nanuoriejė apsėjouktė priš Juokūba, sava bovosi tarna. Bet tas ligo niekor nieka prilaiķė šuokontė i balna puona pėda, ər Jūzops laimingā atsėdūrė ont žėrga.

Atskobiejosi pana Liodvėka strikteliejė ont sava komelės, ər abodo par lonka pasėlėda i mėška posė. Panelė prilaiķė Bieroujė, kad ūkvaizdis susėgretintom so anuo, matā, nuoriejė pasėrokoutė. Klausėniejė, kāp ons dabar gīven, ar naskundas svėkato, kou, laika toriedams ožsėjėm, ar nier smūtnė būtė vėinam. Puons Jūzops atsakėniejė mandagė, pagarbė, bet trumpā.

– Nasėdīvīk tamsta, kad aš tėik klausėniejo. Mažne vėsa laika būno vėina. Pats žėnā, kad draugės tamė dvarė natoro, tad pu bobotės laiduotoviu nabier so kou bapasėrokoutė, – miegėna atrėštė sava bendrakeivė lėižovi pana Liodvėka. – Vuo tamsta, tėik metu dėrbės šiuo vėituo, tėik ęlgā tarnavės mona brongė buobotė, galietomi aple anuos gīvenėma daug kon papasakuotė.

Papasakuotė jaunājė panelė aplė Geradarės gīvenėma, kon ons žėnuojė ər kon pats galvuojė, puons Jūzops nikāp nasėrīža. Tad nieka geresnė nasomėslėje, kāp apsakitė sava graži sapna ton vakara, ka grīža ęš dvara pu atsėskaitīma naujėjem puonou.

Liodvėka pradžioga – kuoks gražos sapnos ər kuoki maluoni tamė sapnė anuos brongiujė buobotė.

– Kap gailo, kad aš dā ni vėina karta pu pakasīnu anuos nasapnavau, – pasėgoudė pana Jūzapou.

– Nasielvartauk, švėisiuojė panelė, sosapnuosi ər tamsta. Anuos maluonībė Geradarė pasėruodīs, ka tamistā gīvenėmė reikies pagalbas ar patarėma.

(Būs daugiau. Tėsinīs kėtūs numeriūs)